

Inriktning för Transportstyrelsens stickprov och marknadsövervakning av den omreglerade fordonsbesiktningmarknaden

Förord

Transportstyrelsen är en myndighet som har ett samlat ansvar för järnvägs-, luftfarts-, sjöfarts- vägtrafik-, körkorts- och yrkestrafikfrågor. Transportstyrelsen har till huvuduppgift att svara för regelgivning, registerhållning, tillståndsprövning och tillsyn inom transportområdet.

Transportstyrelsen ska verka för att de transportpolitiska målen uppnås. Verksamheten ska särskilt inriktas på att bidra till ett internationellt konkurrenskraftigt, miljöanpassat och säkert transportsystem.

Hur Transportstyrelsens olika ansvarsområden bidrar till de transportpolitiska målen framgår av mål framtagna för respektive område. Med detta som utgångspunkt har följande inriktningsdokument tagits fram för Transportstyrelsens stickprov och marknadsövervakning inom fordonsbesiktningområdet.

Inledning

När monopolet för att bedriva besiktungsverksamhet av fordon i Sverige upphörde den 1 juli 2010 ansågs det från regeringshåll nödvändigt att övervaka den fria och omreglerade besiktningmarknaden utifrån trafiksäkerhet, miljö, prisutveckling, teknikutveckling och tillgänglighet. Transportstyrelsens väg- och järnvägsavdelning utför tillsyn i form av stickprov och övervakning av besiktningföretagen och den omreglerade marknaden utifrån ovanstående kriterier, fordonslagen 2002:574 och lag om ändring av fordonslagen 2010:39.

Beslutet om omreglering väntas leda till

- fler besiktningstationer
- längre öppettider
- bättre serviceutbud
- fler och växande företag
- nya produkter och tjänster som ger ökad sysselsättning och ekonomisk tillväxt. (Prop. 2009/10:32).

I och med detta gjordes våren 2010 en nollmätning (nulägesanalys) av MIND Research på uppdrag av Transportstyrelsen. Den bestod av 9 674 telefonintervjuer under perioden 30 mars och 6 juni. Syftet med undersökningen var att ta fram nyckeltal och mätvärden som Transportstyrelsen tillsammans med Konkurrensverket kan använda för att följa marknaden.

För att tydliggöra Transportstyrelsens roll och arbetsmetoder för branschens aktörer har ett inriktningsdokument tagits fram. Dokumentet syftar till att beskriva inriktningen för Transportstyrelsens stickprov och marknadsövervakning inom fordonsbesiktningområdet. Inriktningsdokumentet uppdateras regelbundet efter behov.

Uppdrag

Regleringsbrev 2014

Organisationsstyrning

Transportstyrelsen ska särskilt fokusera på att utveckla sina insatser gällande marknadsövervakning, i relation till myndighetens verksamhet vad gäller regelgivning, tillsyn och tillståndsgivning, i syfte att främja en effektiv konkurrens på marknaderna inom transportområdet.

Uppdrag inom tillsyn (i form av stickprov) och marknadsövervakning

Fordonslag (2002:574)

5 kap. 3 a § Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll och Transportstyrelsen utövar tillsyn över sådan besiktningsverksamhet som avses i denna lag.

Transportstyrelsen ska kontrollera att besiktningsverksamheten fungerar väl med avseende på trafiksäkerhet, miljö, prisutveckling, teknikutveckling och tillgänglighet. Lag (2010:39).

5 kap. 3 c § Ett besiktningsorgan ska på uppmaning av Transportstyrelsen möjliggöra stickprovskontroller genom att

1. lämna styrelsen tillträde till lokaler och platser där besiktningar utförs, och

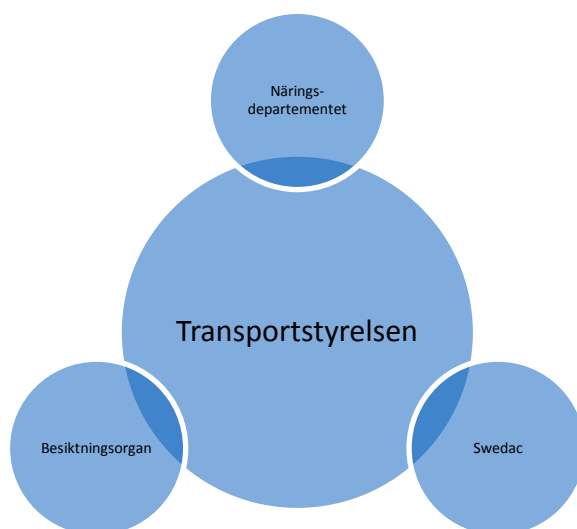
2. lämna de upplysningar och handlingar som styrelsen begär.

Transportstyrelsen ska rapportera utfallet av stickprovskontrollerna till Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll. Lag (2010:39).

Förordning (2008:1300) med instruktion för Transportstyrelsen

3 § Punkt 5: Transportstyrelsen ska särskilt ansvara för frågor om villkor för marknadstillträde och konkurrensvillkor.

12 § Transportstyrelsen ska samråda med Konkurrensverket i konkurrensfrågor och anmäla missförhållanden till verket.



Stickprov

Transportstyrelsen ska med inriktning på trafiksäkerhet och miljö kontrollera (genom stickprov) huruvida besiktningensorgan bedömer och rapporterar i enlighet med ställda krav i fordonslagen och i föreskrifter som utfärdats med stöd av fordonsförordningen.

Transportstyrelsen tar hjälp av ett analysverktyg för att utföra statistisk analys av data i en databas, i syfte att upptäcka trender och avvikelser.

Principer för stickprov

Stickproven ska styras av följande principer:

- Transportstyrelsens stickprov ska prioritera resurserna mot områden som bedöms få en märkbar betydelse för marknadens funktion.
- Transportstyrelsen ska vara proaktiv och utifrån iakttagelser i samband med stickprov och analyser föreslå förbättringar så att besiktningensmarknaden totalt, med involverade aktörer, uppvisar ett långsiktigt hållbart besiktningensutfall.
- Stickprovskontrollerna har inte som primärt syfte att stävja enskilda besiktningensorgan, utan att samla information om hur marknaden som helhet fungerar.
- Dialog med besiktningensorganen är vårt viktigaste verktyg för att få marknaden att fungera - en dialog utifrån olika perspektiv såsom

teknikutveckling, kvalitet i förrättningsresultat och föreskrifternas användbarhet.

- Slutsatser från stickproven ska återföras internt till regelutvecklings-, analys- och tillsynsverksamheten i syfte att förbättra myndighetsutövningen.

Rapportering av resultatet av stickproven

Transportstyrelsen avrapporterar regelbundet utfallet av stickproven (vilka avvikelser som noterats) till Swedac¹, besiktningsorganen, internt inom myndigheten samt till Näringsdepartementet (via Transportstyrelsens årsredovisning²). I en bilaga till årsredovisningen, och på Transportstyrelsens hemsida, kan man i en fördjupad rapport om fordonsbesiktningsverksamheten läsa mer detaljerat om resultatet av Transportstyrelsens arbete för året som gått.

Planering för 2014

Följa upp ifall samma brister i besiktningsarbetet återkommer under kommande år.

¹ Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedish Board for Accreditation and Conformity Assessment). Swedac är en statlig myndighet som sorterar under både Utrikesdepartementet och Näringsdepartementet. Swedac har sanktionsmöjligheter i relation till det enskilda besiktningsföretaget.

² I enlighet med en överenskommelse mellan Transportstyrelsen och departementet den 17 april 2011.

Marknadsövervakning

Transportstyrelsen ska verka för att skapa förutsättningar för en väl fungerande besiktningmarknad. Inom marknadsövervakningen följs särskilt frågor om prisutveckling, teknikutveckling och tillgänglighet.

Teknikutvecklingen följs främst i samband med myndighetens stickprov.

Transportstyrelsen tar hjälp av ett analysverktyg för att utföra statistisk analys av data i myndighetens databas för att upptäcka trender och avvikelser. Databasen innehåller samtliga besiktningar³ som företagen rapporterat till Transportstyrelsen sedan 1 januari 2009. Detta innebär att databasen innehåller besiktningar från 18 månaders monopolmarknad vilka fungerar som ett viktigt jämförelsematerial i arbetet.

Principer för marknadsövervakningen

Marknadsövervakningen ska styras av följande principer:

- Myndighetens marknadsövervakning ska prioritera resurserna mot missförhållanden som bedöms få en märkbar betydelse för marknadens funktion.
- Transportstyrelsen är autonom, dvs. helt oberoende från de parter som vi övervakar. Rekommendationer kan även rikta sig mot Transportstyrelsen själv, som genom sin regelgivning, tillsyn och registerhållning är en av aktörerna på marknaden.
- Marknadsövervakningens metoder och resultat ska vara så transparenta som möjligt med hänsyn tagen till de enskilda besiktningföretagens konkurrensmöjligheter.
- Transportstyrelsen ska i första hand söka information från öppna källor för att inte belasta besiktningföretagen i onödan genom att begära in uppgifter.
- Marknadsövervakningen ska dra erfarenheter från omreglerade fordonsbesiktningmarknader i andra länder.
- Marknadsövervakningen ska dra erfarenheter från andra avreglerade marknader i Sverige, exempelvis apoteksmarknaden.

³ Cirka 28 miljoner besiktningar i januari 2014.

Rapportering av resultatet av marknadsövervakningen

Transportstyrelsen avrapporterar regelbundet till Näringsdepartementet, Swedac, internt inom myndigheten samt till besiktningsföretagen. På Transportstyrelsens hemsida publiceras dessutom myndighetens rapporter om marknaden.

Planering för 2014

Under 2014 kommer Transportstyrelsen att genomföra en studie av företagsekonomiska villkor för etablering på marknaden. Studien är ett komplement till den enkätundersökning om etableringshinder som riktade sig till besiktningsföretagen under 2012. Det finns indikationer på företagsekonomiska ojämnvikter på marknaden som kan påverka konkurrensmöjligheten.

Under 2014 kommer Transportstyrelsen även att följa besiktningsföretagens lönsamhetsutveckling.

Beslut i detta ärende har fattats av enhetschef Mats Andersson. I den slutliga handläggningen av ärendet deltog sektionscheferna Heléne Jarefors och Åsa Berglind samt Mats Nygren, den senare föredragande.

Mats Andersson